

خبرگزاری زنان افغانستان

بررسی وضعیت روحی و روانی دانش‌جویان و دانش‌آموزان دختر بعد از بسته

شدن دانشگاه‌ها و مکاتب در افغانستان

مارچ 2024

*تحقیق و نگارش: زرغونه ممتاز اسم مستعار

فهرست مطالب

1	خلاصه تحقیق:
2	مقدمه:
2	پرسش تحقیق:
2	اهداف تحقیق:
2	پیشینه تحقیق:
3	روش تحقیق:
3	ممنوعیت آموزش:
3	وضعیت روحی دختران دانش‌جو و دانش‌آموز:
3	آمار سازمان یونسکو در مورد آموزش دختران در افغانستان:
4	یافته‌های تحقیق:
7	نتیجه‌گیری:
7	پیشنهادات:
8	ضمایم:
9	منابع:

خلاصه تحقیق:

کابل، پایتخت افغانستان دو سال پیش در ۱۵ اگست سال ۲۰۲۱ مطابق به ۲۴ اسد ۱۴۰۰ در دست طالبان سقوط کرد و توانستند بعد از ۲۰ سال، حاکمیت تمام افغانستان را به دست آورده و در ارگ ریاست جمهوری مستقر شوند. آنان بعد از به قدرت رسیدن، دروازه‌های مکاتب دخترانه را به روی دختران بالاتر از صنف شش بستند و دختران دانش‌جو را از رفتن به دانشگاه منع کرد.

محرومیت از حق تحصیل و خانه نشینی سبب شده است که اکثر این دختران در وضعیت بد روحی قرار گرفته و به بیماری‌های مختلف روانی از جمله افسردگی مبتلا شوند.

در این تحقیق وضعیت روحی و روانی دختران دانش‌جو و دانش‌آموز را بعد از بسته شدن مکاتب و دانشگاه‌ها را در کابل پایتخت و ولایات افغانستان را مورد بررسی قرار داده شده است. یافته‌های این تحقیق نشان می‌دهد که آمار بیماری‌های روانی در میان دختران محروم از تحصیل در این ولایات، ۵۰ درصد نسبت به دو سال پیش افزایش یافته است.

واژه‌گان کلیدی: دختران، مکاتب، دانشگاه‌ها و محرومیت.

مقدمه:

تحقیق حاضر در رابطه به بررسی وضعیت روحی و روانی دانش‌جویان و دانش‌آموزان دختر بعد از بسته شدن دروازه‌های مکاتب و دانشگاه‌ها انجام شده است. محدوده زمانی انجام این گزارش از تاریخ ۱۰ نوامبر تا ۱۵ دسامبر سال ۲۰۲۳ می‌باشد. بیماری‌های روانی (Mental illness) به گروهی از بیماری‌ها گفته می‌شود که با تأثیر بر تفکر و رفتار باعث ایجاد ناراحتی برای فرد مبتلا یا ایجاد ناتوانی در وی می‌شوند. عوامل مختلف از جمله ژنتیک، استرس‌های مختلف، محدودیت‌ها و نوع تعامل فرد با دیگران در ایجاد یا بروز آنها مؤثر است.

بیماری‌های روحی و روانی یک گروه از بیماری‌های مرتبط با عقل و روان هستند که ممکن است تأثیرات جسمانی نیز داشته باشند. این بیماری‌ها شامل اختلالات خلق و خو، اضطراب، افسردگی، اختلالات شخصیت، اختلالات تغذیه‌ای، اعتیاد به مواد مخدر و الکل، اختلالات خواب و بسیاری دیگر هستند.

وضعیت زنان و دختران در افغانستان به طور کلی بسیار چالش‌برانگیز عنوان می‌شود که از گذشته تا اکنون با محدودیت‌های فراوانی مواجه هستند و دسترسی آن‌ها به تحصیلات، بهداشت، شغل و حقوق انسانی نیز محدود شده طوری که این محدودیت‌ها سبب ایجاد بیماری‌های روانی از جمله افسردگی در میان زنان و دختران افغانستانی شده است. خانه نشینی به دلیل بسته شدن دانشگاه‌ها و مکاتب دخترانه به روی دانش‌آموزان بالاتر از صنف شش سبب شده است که اکثریت دختران دانش‌جو و دانش‌آموز در افغانستان دچار بیماری‌های روانی شده و برای درمان نزد پزشک روانشناس مراجعه کنند.

بعد از سقوط حکومت طالبان در سال ۲۰۰۱، مقامات بین‌المللی و دولت افغانستان تلاش‌های زیادی انجام دادند تا وضعیت زنان را بهبود بخشند. اما با دوباره به قدرت طالبان در سال ۲۰۲۱، زنان و دختران از حق تحصیل و کار محروم شده اند طوری که طالبان نگرش‌های سختگیرانه نسبت به زنان از خود نشان داده اند که این امر منجر به کاهش حقوق و آزادی‌های زنان شده و سبب شده است که زنان دچار محرومیت شغلی، عدم دسترسی به خدمات بهداشت و تحصیلات شوند. با این حال، جامعه بین‌الملل و فعالین حقوق بشر همچنان در تلاش هستند تا حقوق زنان را در افغانستان حفظ کرده و بهبود بخشید.

پرسش تحقیق:

- ۱- وضعیت روحی دختران دانش‌جو و دانش‌آموز بعد از بسته شدن مکاتب دخترانه و دانشگاه‌ها در افغانستان چگونه است؟
- ۲- خانه نشین شدن و محرومیت از تحصیل چقدر در ایجاد بیماری‌های روحی میان دختران تأثیر گزار بوده است.

اهداف تحقیق:

- ۱- بررسی وضعیت روحی و روانی دختران پس از محرومیت حق تحصیل در افغانستان
- ۲- بررسی افزایش بیماری‌های روانی میان دختران دانش‌جو و دانش‌آموز در دو سال گذشته

پیشینه تحقیق:

در رابطه به وضعیت روحی و روانی دختران محروم از تحصیل طی دو سال گذشته بعد از آمدن طالبان در افغانستان، تحقیق و گزارش‌های مختلفی تهیه شده است که نتایج آن نشان می‌دهد آمار بیماری‌های روانی میان زنان و دختران دانش‌جو و دانش‌آموز بعد از بسته شدن دروازه‌های مکاتب و دانشگاه‌ها افزایش یافته است. نمونه این نوع گزارش‌ها در

رسانه‌های مانند روزنامه هشت صبح، اطلاعات روز، خبرگزاری زنان افغانستان و دیگر رسانه‌های تصویری، صوتی و نوشتاری به نشر رسیده است. اما تحقیق میدانی و همه جانبه تا هنوز در این زمینه انجام نشده است. این تحقیق بر آن است تا این خلا را پر کند.

روش تحقیق:

روش تحقیق در این گزارش، جمع‌آوری اطلاعات از رسانه‌ها و نهادهای علمی است. علاوه بر این، با ۲۰ تن از دختران دانش‌جو و ۲۵ تن از دانش‌آموزان دختر بین سنین ۱۵ تا ۲۴ سال از تاریخ ۲۰۲۳/۱۱/۱۰ تا ۲۰۲۳/۱۲/۱۵ مصاحبه انجام شده است.

این مصاحبه‌ها به گونه حضوری و آنلاین صورت گرفته و نظر به درخواست این دختران، از اسم مستعار استفاده شده است. همچنان باید ذکر کرد که یک تعداد از آنان بخاطر موضوعات امنیتی خواسته اند تا به سوالات ما به گونه نوشتاری، بدون صدا و تصویر پاسخ دهند.

ممنوعیت آموزشی:

بعد از ماه اسد سال ۱۴۰۰، زمانی که دوره‌ی جمهوریت در افغانستان سقوط کرده و طالبان برای دومین بار به قدرت رسیدند، پس از ۳۳ روز از حاکمیت شان در افغانستان، تصمیم گرفتند تا دروازه‌های مکاتب به روی دختران بسته شود. آنان با نشر اعلامیه‌ای، از بازگشایی مکاتب به روی دختران پایین‌تر از صنف شش خبر داده و اما دختران بالاتر از صنف شش تا امر ثانی از رفتن به مکتب منع شدند.

بعد از گذشت یک سال و چندماه از بسته شدن مکاتب دخترانه، وزارت تحصیلات عالی در ۲۹ قوس سال ۱۴۰۱ دختران را از رفتن به دانشگاه‌ها نیز منع کرده و با نشر اعلامیه‌ای بیان نمود که دختران دانش‌جو نیز تا امر ثانی نمی‌توانند به دانشگاه بروند و در ادامه مراکز آموزشی نیز به روی دختران بسته شد. چندی بعد از این تصمیم، وزارت تحصیلات عالی اعلامیه‌ای را نشر کرد که بر اساس آن تنها دانش‌جویان پسر توانستند دوباره به دانشگاه بروند اما بدون حضور دختران دانش‌جو.

وضعیت روحی دختران دانش‌جو و دانش‌آموز:

بسته شدن مکاتب و دانشگاه‌ها به روی دختران دانش‌جو و دانش‌آموزان سبب شده است که از حق تحصیل خود محروم شده و خانه نشین شوند. محرومیت از حق تحصیل، کم رنگ شدن حضور دختران در اجتماع و خانه‌نشین شدن سبب شده است که اکثریت آنان به بیماری‌های روانی از جمله افسرده‌گی دچار شده و برای درمان نزد پزشک روانشناس مراجعه کنند.

برای انجام این تحقیق با چندین روانشناس نیز مصاحبه صورت گرفته است و نتایج نشان می‌دهد که بعد از منع شدن دختران از تحصیل، تعداد زیادی در وضعیت بد روحی قرار گرفته اند طوری که یک تعداد شان به خودکشی فکر کرده و یا هم موارد اقدام به خودکشی نیز نزد داکتران روانشناس وجود داشت است که برای درمان مراجعه کرده بودند.

بر اساس یافته‌های این تحقیق، در دو سال گذشته آمار بیماری‌های روحی و روانی میام دختران دانش‌جو و دانش‌آموز نسبت به سال‌های گذشته ۵۰ درصد افزایش یافته است. تعداد زیادی از این دختران گفته اند که اگر زمینه برای آنان مساعد شود کشور را ترک کرده و می‌خواهند در خارج از کشور به تحصیلات خود ادامه دهند.

آمار سازمان یونسکو در مورد آموزش دختران در افغانستان:

آمار سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) نشان می‌دهد که شمار دانش‌آموزان دختر در افغانستان در سال ۲۰۰۱ میلادی صفر بوده و در سال ۲۰۱۸ به ۵.۲ میلیون دختر افزایش یافته است. طبق آمار این سازمان، در حال حاضر ۸۰ درصد دختران واجد شرایط مکتب که شمارشان به ۵.۲ میلیون دختر می‌رسد از مکتب محروم اند و ۳۰ درصد دختران در افغانستان هرگز به مکاتب ابتدایی راه نیافته‌اند.

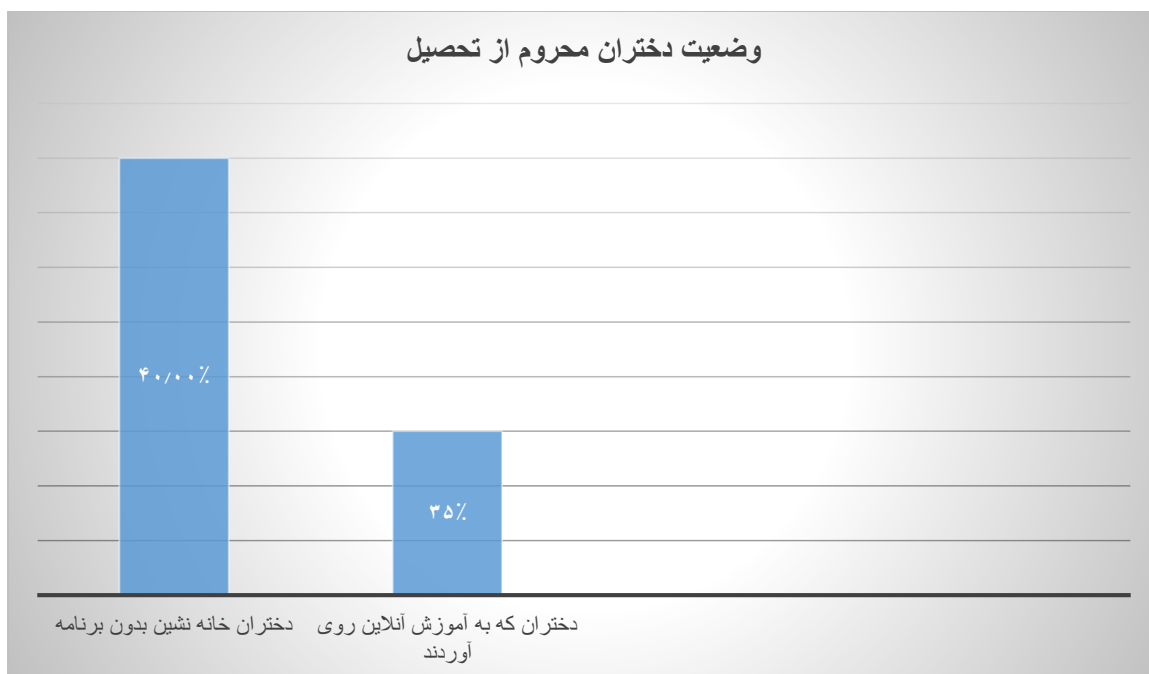
در همین حال آماري که وزارت معارف به کمک صندوق حمایت از کودکان سازمان ملل (یونیسف) و اداره‌ی انکشاف بین‌المللی امریکا (USAID) در سال ۱۳۹۷ گردآوری کرده بودند، نشان می‌دهد که از نه میلیون دانش‌آموز حدود ۳۸ درصد یعنی ۴.۳ میلیون آن دختران بوده‌اند.

وزارت معارف طالبان در آغاز سال ۱۴۰۱ گفته بود که از مجموع دانش‌آموزان مکتب، حدود چهار میلیون‌شان دختران اند. طی یک‌ونیم سال گذشته اما بیش از یک میلیون دختر به دلیل محدودیت‌های طالبان از آموزش باز مانده‌اند(روزنامه اطلاعات روز، ۱۴۰۱).

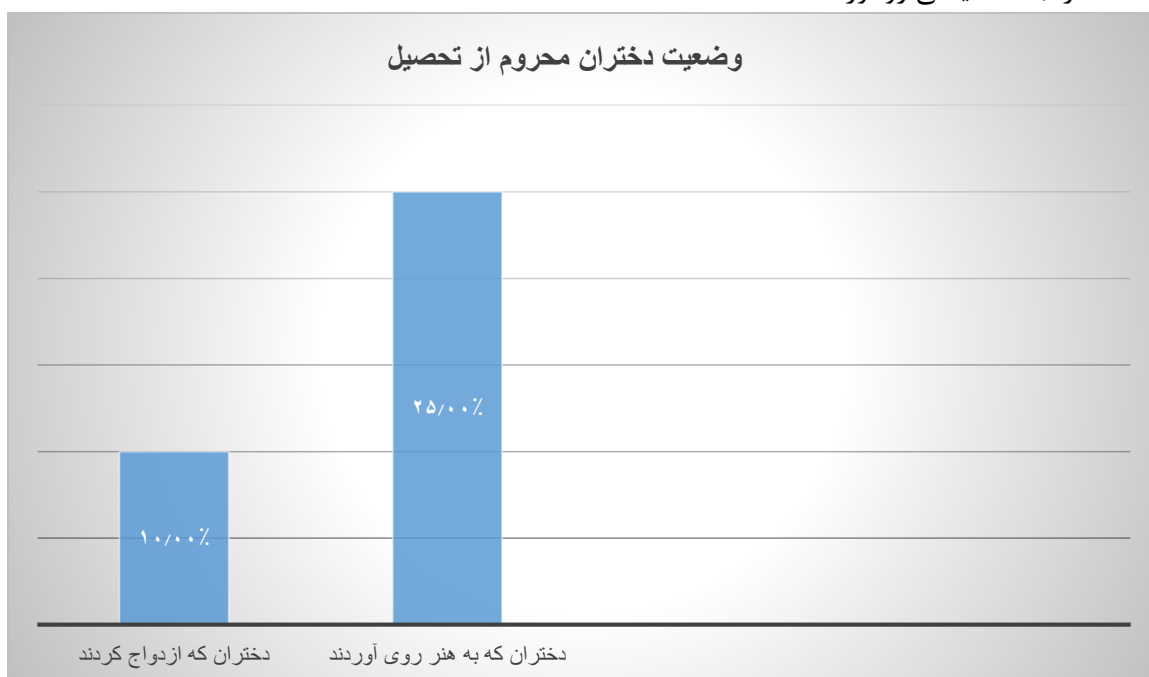
یافته‌های تحقیق:

نتایج این تحقیق که بررسی وضعیت روحی و روانی دانش‌جویان و دانش‌آموزان دختر بعد از بسته‌شدن مکاتب و دانش‌گاه‌ها می‌باشد، نشان می‌دهد ۴۰ درصد این دختران، در جریان دو سالی که گذشته است بدون هیچ نوع مصروفیت در خانه‌های شان بی‌کار بوده‌اند که در نهایت به بیماری‌های روحی از جمله افسردگی رو به رو شده‌اند.

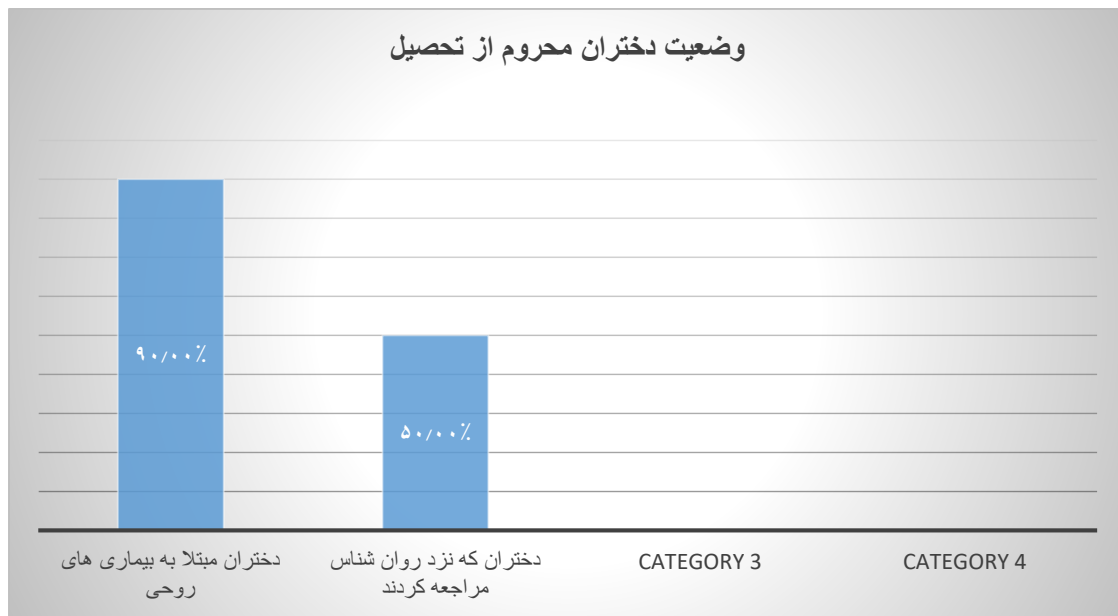
۳۵ درصد از این دختران طی دو سال گذشته به درس آنلاین رو آورده‌اند بخصوص دختران دانش‌جو برای ادامه تحصیلات خود در دانشگاه‌ها آنلاین درس را شروع کردند و یک تعداد دیگر که اکثر آنان دانش‌آموزان هستند، صنف‌ها و برنامه‌های آموزشی را به گونه حضوری و آنلاین آغاز کرده‌اند.

۱۰ درصد این دختران ازدواج کرده اند که بیشتر آنان دختران دانش جو بوده و به خواست خود ازدواج کرده اند اما یک تعداد آنان نظر به رسم و رواج خانواده تن به ازدواج داده اند. ۲۵ درصد دیگر گفته اند که بعد از سپری کردن وضعیت بعد روحی و نجات از بیکاری و خانه نشینی، به هنر و حرفه های مختلف از جمله خیاطی رو آورده اند.

۹۰ درصد مصاحبه دهنده‌گان این تحقیق گفته اند که بعد از وضع محدودیت‌ها در برابر حق تحصیل دختران و خانه نشین شدن دچار بیماری‌های روانی از جمله افسرده‌گی شده اند. ۵۰ درصد گفته اند که برای درمان از بیماری‌های روحی و روانی نزد پزشک مراجعه کرده اند و یک تعداد از آنان تا اکنون تحت درمان قرار دارند.

نتیجه‌گیری:

بیماری‌های روحی و روانی یک گروه از بیماری‌های مرتبط با عقل و روان هستند که ممکن است تأثیرات جسمانی نیز داشته باشند. این بیماری‌ها شامل اختلالات خلق و خو، اضطراب، افسردگی، اختلالات شخصیت، اختلالات تغذیه‌ای، اعتیاد به مواد مخدر و الکل، اختلالات خواب و بسیاری دیگر هستند.

بعد از سقوط حکومت و دوباره به قدرت رسیدن طالبان در افغانستان در ماه اسد سال ۱۴۰۰، برای زنان و دختران محدودیت‌های زیادی وضع شد که از آن جمله می‌توان بر ممنوعیت حق تحصیل در برابر دانش‌جویان و دانش‌آموزان دختر اشاره کرد که از حق تحصیل شان محروم شده‌اند. خانه نشینی و محرومیت از رفتن به مکتب و دانشگاه سبب شده است که اکثریت دختران به بیماری‌های روحی و روانی دچار شوند. افسردگی، پرخاشگری، بی‌انگیزه شدن و ناامیدی، فکر کردن و یا اقدام به خودکشی از جمله آسیب‌های بیماری‌های روانی است که نزد دختران دانش‌جو و دانش‌آموز به وجود آمده است و طبق یافته‌های این تحقیق و بر اساس مصاحبه با این دختران و همچنان چندین روانشناس، دیده می‌شود که آمار بیماری‌های روانی در دو سال گذشت میان دختران ۵۰ درصد افزایش یافته است.

پیشنهادات:

حل بیماری‌های روحی در دختران محروم از تحصیل در افغانستان نیازمند رویکردهای چندگانه و هماهنگ است. در زیر چند راهکار برای حل این مسئله بیان شده است:

1. آموزش و پشتیبانی روانشناختی: ارائه خدمات آموزش و پشتیبانی روانشناختی به دختران محروم از تحصیل می‌تواند بهبود قابل توجهی در وضعیت روحی آن‌ها به همراه داشته باشد. این خدمات شامل جلسات فردی و گروهی با مشاورین و روانشناسان، آموزش مهارت‌های مقابله با استرس و افسردگی، تغذیه مناسب، خودآگاهی و تقویت عزت نفس است.
2. دسترس پذیر بودن خدمات بهداشت روان: باید تلاش کرد که خدمات بهداشت روان در منطقه‌ای که دختران محروم از تحصیل در آن زندگی می‌کنند، قابل دسترس باشند و باید سطح قابل دسترس پذیر بودن این خدمات برای دختران بهبود یابد.
3. حفظ حقوق زنان: حفظ حقوق زنان و دختران، شامل حق تحصیل، حق سلامتی جسمی و روحی، حق کار و شغل مناسب، حضور آنان در اجتماع نقطه عطف در جبران بیماری‌های روحی است.
4. افزایش آگاهی: باید سطح آگاهی خانواده‌ها در مورد بیماری‌های روحی بلند برده شود چون خانواده‌ها در حفظ سلامت دختران شان می‌توانند نقش مهم و ارزنده‌ی داشته باشند و زمانی که در این مورد آگاهی لازم داشته باشند سر وقت و به موقع با یافتن راه حل‌های مفید از بروز بیماری‌های روحی نزد دختران شان می‌توانند جلوگیری کنند.
5. همکاری جامعه جهانی: جامعه جهانی از طریق گفتگو همراه با حکومت طالبان و یا یافتن راه‌های معادل آن که بتوانند دروازه‌های مکاتب و دانشگاه‌ها را دوباره به روی دختران در افغانستان باز کنند.

- 1: <https://da.azadiradio.com/amp/32356000.html>
- 2: <https://www.trt.net.tr/persian/mntqh/2023/08/25/fzysh-bymryhy-rwhy-w-rwny-byn-dkhtrn-dnshamwz-w-dnshjwy-fgn-2029230>
- 3: <https://www.etilaatroz.com/164510/%D8%B1%D9%88%D8%B2-%D8%AC%D9%87%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%A2%D9%85%D9%88%D8%B2%D8%B4-%D8%AF%D8%AE%D8%AA%D8%B1%D8%A7%D9%86-%D8%AF%D8%B1-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86/>
- 4: <https://www.sid.ir/fa/journal/SearchPaperlight.aspx?str=%D8%A7%D8%AE%D8%AA%D9%84%D8%A7%D9%84%20%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86%DB%8C>
- 5: <https://www.sid.ir/fa/journal/SearchPaperlight.aspx?str=%D8%B1%D9%88%D8%AD%DB%8C%20%E2%80%93%20%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86%DB%8C>
- 6: https://daneshyari.com/isi/articles/mental_illness